

30

~~G. W. 27.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-26.

SIGNAT. ciobcccxiij.

Stückzettel erled.
11. XII. 1949.

A. A. C. C.
 DISPUTATIO
 EXERCITATIONUM PHILO-
 SOPHICARUM XLIII,
 De
A MICITIA.

Quam,
 Duce Iehovah,
 SUB PRÆSIDIO
M. TOBIÆ TILEMANI

VVitteb. Colieg. Philos. Adjuncti,
Liberalis exercitij gratiã defendendam suscipiet,
JOACHIMUS MASSOVIUS
 Rupino-Marchicus

In celeberrimã VVittebergensi Academia,
ad diem 22. Iunij, hora & loco solitis.
 Augustin. hom. i. in Psalm. 30, vers. quia
 respexisti.

*In genere humano dura est necessitas, nescire cor alterius, malè
 sentire plerunq, de amico fideli, benè sentire plerunq, de a-
 mico infideli: ô dura necessitas.*

WITTEBERGÆ,
 Typis Iohannis Gormanni, ANNO M. DC. XI.

cupiditatib.
 entia.
 à dolores seu
 nante animo
 Fortitudine
 perfectum à
 is quæq, pe-
 feratur, cla-
 or quam has,
 m sustinet ac
 sistiendo no-
 , qua vitium
 atione perfe-
 ac planè ml-
 re perferre
 vis: & rebe-
 at, sed qui le-
 aviã, non ex
 r pueri min
 ores sunt. Ve-
 io. 2. Ethic
 rionem, Hero-
 plerunq, filij
 6. Nobili-
 tinentia capi-
 re. 8. Solog
 t esse prudens.
 haut adfirmã

PRÆLOQUIUM.

Sapienter omnino Sapientes (qui generis humani pædagogi sunt, ut scitè loquitur Seneca delictum eruditorum, in Epist. 90 lib. 14) tradunt, quod cuiusq; rei, quæ integritatem & maturitatem consecuta suam sit, dentur principia, essentia, & affectiones, Piccol gr. 9. Phil. mor. c. 21: Principia quidem, quia hinc nihil à seipso, ut hoc insinuat magnus Naturæ mysta Aristoteles, in lib. 1. Phys. cap. 9, sed quicquid est extra DEVM per causas est, & ex causis, & in causis, Scalig. Exerc. 307. Sect. 27. Essentia verò, quia quicquid hanc non habet, id ne est quidem, Zabar. in gemmeo comm. lib. 2 post. cont. 3 dum omne Ens nostrate, propter humilitatem naturæ suæ, plures habet causas, à quibus & suam quisq; essentiam, per quam est, consequitur, & diversitatem, per quam non est id, quod aliud est, neque aliud est hoc, quod ipsum est, Scalig. l. c; Affectiones demum, siquidem omne productum producentis secum affert proprietatem, Patrie, lib. 14 Panarch. Quocirca, hoc ipsum quoq; in virtutibus hauri abire extra hunc planum veritatis tramitem, est nemini non in proclivi colligere: Vnde & Nos, ductu ordinis hujus, (ordinis enim ratio, quam Natura ostendit, observanda est, Scalig. lib. 4. de caus. lat. linguæ cap. 77. fol. 169.) ut debuimus, sic in prægressis disquisitionibus volumus tum causas earundem ac principia accuratè explicare, tum essentiam, in speciali virtutum singularium consideratione, officiorumq; determinatione, proprietatum, exquisitè declarare; Ut jam nil nisi Affectiones virtutum in residuo restent, quarum certè familiam ducit ipsa Amicitia, quam ut in præsentia penitus atq; altè inficiamus, omniferam operæ est. Nam licet virtutis nomenclaturam minimè mereatur, tam arcto tamen necessitudinis nodo cum hac est colligata, ut illà sine virtute consistere minimè omnium possit, uti suavè ac eruditè super hoc disertat præses atq; antistes Eloquæ Cicero in Lat. A quo stat & Aristoteles, qui adfirmatè dicit, Beatitudinem quam virtus pro solo fine habet, Scal. Ex. 317. Sect. 3. sine Amicis absolutam non esse, lib. 9. Et b. Nic. c. 9 & lib. 8. c. 1. Quippè cuius, non dicam utilitas jucunditasvè, sed tanta est necessitas, ut Solem è mundo tollat qui Amicitiam tollat, Cic. Ibid. Omni namq; vitæ generi omnibus convenit modis, divitibus πρὸς τὴν φυλακὴν καὶ χεῖρσιν, pauperibus πρὸς τὴν καταφυγὴν, infantibus πρὸς τὴν τροφήν, adolescentibus πρὸς τὴν παιδείαν, juvenibus πρὸς τὰς καλὰς πράξεις, senibus πρὸς τὴν διαπραξίαν. Hinc Aristot. inquit, Civitatibus nihil majus aut melius Amicitia dari potest, lib. 2. Polit. c. 2: Et Cicero ait, Excepta sapientiâ nihil melius datum est Homini à Dijs immortalibus Amicitia &c. In Lat. Verùm quid in re tam manifestâ verborum opus? Potius igitur, lectis Philosophi nostri vestigijs, ad rem ipsam citatim accedimus.

T H E S I S I.

Amicitia, ab amando sic vocitata, triplici potiss. acceptioni se submittit: 1. namq; fusè sumitur, pro naturalium inter se rerum consensione, ut hac ratione omnibus, quotquot sunt, creatis rebus amicitia quædam insit; 2. Strictius acceptatur pro quolibet appetitu conjunctionis ac societatis, seu amabili affectu, qualis est tum beluarum sese inter, tum hominum erga beluas, ac contrâ; 3. Propriissimè notat mutuum inter homines amorem, concordiamq;.

II. Et definitur à Philosopho, quod sit mutua, minimeq; obscura benevolentia, ejus ipsius causa, qui amatur, animo concepta, idq; vel virtutis, vel voluptatis, vel utilitatis alicujus gratia, lib. 8. Eth. Nic. cap. 2: Quâ in definitione genus est Benevolentia, εὐνοια, quam Φίλησις alij adpellitant; Cum benè velle latioris sit ambitus, ac amare.

III. Differentiæ autem numero adduntur quatuor: 1. enim Amicitia dicitur benevolentia mutua: Cum ad amicitiam requiratur non solum unius amor, at & αὐτῆς Φίλησις; Ideoq; optimè divinus ille Plato, nisi uterq; amet, neuter est Amicus, in Lysid. f. 109. Hinc cum inanimatâ re amicitiam contrahere nullo possumus modo: Imò nec cum bestijs quidem, cum his quoq; voluntas, quæ ad Benevolentiam requiritur, maximè desit.

IV. 2. Benevolentia ea, debet eum propter ipsum, qui amatur, suscepta esse, neutiquam vel proprium ob commodum, ut in adulatione sit, vel propter rerum usum, uti pecoribus & facultatibus nostris benè cupimus, ut nimirum nobis salva sint. 3. Amicitia insuper debet esse benevolentia aperta & manifesta, non obscura, sed declarata factis & officijs.

V. 4. Demum ultima differentia sumitur à causis impulsivis seu efficien- tibus Amicitiam: Amamus enim aliquem, vel quia virtutem inesse putamus illi, vel jucundum est Nobis cum eo conversari, vel deniq; quia prodesse Nobis potest. Ex quibus de facili patescit, quod Amicitia objectum sit τῆς Φίλησις, quodq; parilem in modum est vel bonum, vel jucundum, vel utile: Hæc enim tria amore digna sunt, ac ut plurimum amari solent.

VI. Discriminantur verò ita inter se, quod bonum & jucundum propter se amatur, utile autem propter aliud, cum sit ad instar medijs, conferentis quid ad bonum vel jucundum: Iunctim autem ita distinguuntur, quod ex bonis, jucundis & utilibus aliqua simpliciter talia sint, alia determinatè, & alicui bona, alicui jucunda vel utilia; Item quod alia rei in veritate talia sint, alia verò Φαινόμενα, lib. 8. Ethic. cap. 2.

VII. Inde est in claro, quod Amicitia tres species sint: Siquidem alia est ob virtutem, quæ bonum; Alia ob voluptatem, quæ jucundum; Alia deniq; ob utilitatem, quæ utile respectat. Quas inter species, aliæ sunt per se, & insimul etiam firmæ, ut res se habet cum priore specie: Aliæ per accidens, & ex similitudine tantum, infirmæq; uti fert conditio duarum posteriorum specierum.

VIII. Speciatim autem de Amicitia advertendum Honesta, quod ea solum à viris instituatur bonis, quippè quibus virtus curæ est cordiq;: Atque
binc

hinc duabus notis seu qualitatibus maxime est conspicua, nimirum quod sit
1. Rara; idq; partim, dum solum inter bonos viros locum habet, qui admo-
dum rarenter inventu, partim quia longa conversatione ad eam comparan-
dam, peropus est, lib. 8. Eth. Nic. c. 4.

IX. 2. Quod sit Perfecta, tum quia in illa homines amore se mutuam
prosequuntur propter se, & non aliud propter; Tum quia est firma & sta-
bilis; Tum demum quia largè circumfluit omnibus ijs bonis, quae Amicis un-
quam inesse aut debent aut possunt: Siquidem viri boni non tantum Ho-
nesti, sed & insimul utiles sunt, sunt & jucundi.

X. Amicitia deinde Iucunda ut plurimum inter Iuvenes existere solet,
cum hi praecipue Affectibus ducantur rapianturq; ac praere reliquis nimium
quantum voluptates expetant: Inde ipsi hoc quasi in peculium datum est,
quod sit inconstans, potiss: cum nulla voluptas diutino tempore duret; Alias
requirit eadem etiam conversationem, eamq; crebriorem, cum voluptas
cum primis a praesentibus Nobis oboriri solat, rerumq; desideratarum absen-
tia per quam sit molesta.

XI. Deniq; Amicitia Vtilis maxime inter Senes floret, quibus hoc viti-
um senectus adfert, ut attentiores sint ad rem, quam sat est, quò minus via
& vita restat, eò plus viatici anxie queritantes: Nonnunquam tamen &
Iuvenes utilitatis ergo sese amant mutuo, qui nimirum senilibus moribus
affluunt, avaritiaq; morbo capti tenentur, idq; vel ex conversatione cum
senibus, vel minimum coacti paupertate, lib. 8. Eth. c. 3.

XII. At haec Amicitia etiam colitur absq; frequenti conversatione, &
ab ijs hominibus, qui locis sunt disunctissimi, modo lucellum aliquod ad eos
redundet: Quinimò rei in veritate mutua conversatio in hac Amicitia se-
piuscule est molesta, tum ob vitium aetatis, cum senes ut plurimum morosi
sint, tum propter τὸ λεονεξία & suspicionem.

XIII. Haec verò dicta, & aliquantum haecenus declarata Amicitiae
species, partim inter se conveniunt, & quidem 1. in Materia, quia in sin-
gulis est aliquid repertu utilitatis, est & voluptatis; 2. Duratione, quia
non solum Honestae Amicitiae, sed & duae reliquae, aliquo temporis tractu du-
rare possunt, quin imò fieri assolet, ut ex hisce amicitijs tandem ob conversa-
tionem nascatur morum quaedam similitudo, & post beneficio hujus eadem
diutius conserventur, lib. 8. Eth. Nic. c. 4.

XIV. Partim differunt, & potiss: sanè tripliciter: 1. Ratione subjecti,
quia Amicitia Honestae non nisi inter viros coli potest bonos: Reliquae etiam

obscura bene-
el virtutis, vel
Qua in desi-
y adpellant;

enim Amicitia
r non solum u-
lato, nisi ut ergo
rà re amicitia
quidem, cum hi
desit.

amatur, susce-
ulatione fit, vel
ie cupimus, ut
evolemia aper-

ulfrivis seu effici-
tem in esse pu-
enig; quia pro
citiae objectum
el jucundum,
amari solent.

icundum pro-
medij, conferen-
guuntur, quod
ta determina-
rei in veritate

quidem alia est
n; Alia deniq;
a sunt per se,
Alia per acci-
duarum poste-

sta, quod ea so-
cordiq; Alque
bins

inter malos locum habent. 2. Ratione Adjuncti, illa enim omnibus peni-
tens cassa est calumnijs & injurijs: Hæ nunquam illis vacant. 3. Ratione
dignitatis, siquidem illa est amicitia simpliciter & propriè sic dicta: Hæ tan-
tùm per accidens, ac quandam saltem ob similitudinem.

XV. Peculiariter autem discriminantur due posteriores Amicitie spe-
cies, dum Iucunda propius ad ingenium Honestæ & veræ amicitie adcedit
multo, quàm utilis, partim quia magis est ingenua & liberalis, partim
quia etiam Beati eandem in votis habent, dum serio crebro cupiscunt ali-
quem esse, qui ipsis sit oblectamento, lib. 8. Eth. Nic. c. 6.

XVI. Porro, ut rem ipsam penitus paulùm tangamus, quod spectat
causas Amicitie, & primitus quidem Efficientem, de eâ generatim hoc in-
quitiùs notandum, quod nihil tam Amicitias conciliet efficiatq; quàm Æ-
qualitas, si scil. aliqui se inter ejusdem conditionis sint, in eodemq; studij ac
vitæ genere occupati teneantur: Quippè cum liquidò cernere sit, inter Æ-
quales de facili amicitias contrahi, easq; omninò durabiles esse, ibid. c. 7.

XVII. Æqualitatis verò voculâ, notamus tam Arithmetricam equa-
litatem, quàm Geometricam: Illâ quidem potiss. nititur ipsa Amicitia, uti
res est manifestaria vel ex eius contrario, dum quo major inter est aliquos
inequalitas, eò minus Amicitia locum inter eos habet; Quam ob rem nec
Dij (Aristotelis termino) cum hominibus, nec reges cum subditis, nec sapien-
tiâ præditi singulari cum terra filijs, uti fertur in proterito, propriè Amicitia-
am colere dicuntur.

XVIII. Hæc interim Geometrica equalitas, quandoq; etiam observanda,
ita ut habeatur ratio conditionis & dignitatis personarû, ac ut inæqualitas
personarum compensetur equalitate officiorum, ex cuiusq; estimatorum di-
gnitate, dum cuiq; tribuitur, quod illi debetur: Sic cum parens præstat li-
beris educationem, hi verò parenti reverentiam, utiq; tum Geometricè a-
qualia hæc officia censentur, &c.

XIX. Causam autem conservantem Amicitie, conversationem & con-
victum constituimus: Nam quod hæc potiss. ad colendam conservandamq;
amicitiam requirantur, vel ex hisce patescit, tum quia in conversatione
præcipuè usus amicitie est in aprico, tum quia illa omissa & intermissa a-
micitia paulatim dissolvitur, tum quia Amicitia est societas quedam, quæ
per omnia conversationem requirit, lib. 8. Eth. Nic. c. 5. & c. 12.

XX. Ulteriùs formalis causa Amicitie, colligi quit ex eius notis inob-
scure ac adjunctis, quorum sunt potiss.: 1. Benevolentia, qua licet Amicitia
in ca-

in talalogum inscribi minimè possit, tum quia etiam erga ignotos est, tum quia latet ac persapè in cordis scrinio, tum quia in desideratis minimè habet unà vivendi: Tamen rectè & verè ἀρχὴ & fons Amicitiae adpellitur, cum ex hac inveteratâ, amicitiae verae rivuli ubertim deducantur, lib. 8. Ethic. c. 5. Cic. in Lel.

XXI. 2. Beneficentia: Sufficit enim minimè verbis amico bona precari, sed enim factis hoc ipsum vel maximè est declarandum: Vbi sanè penes accipientem in solidum erit beneficij aestimatio, qui illud legitimam juxtâ rationem tanti aestimabit, quanti faciebat penitès illud non tunc adeptus, cum eo indigeret, lib. 9. Eth. Nicom. cap. 1.

XXII. 3. Κοινωνία: Si enim τὰ τῶν Φιλῶν κοινὰ, (quâ scil. mutua officiorum communicatio spectatur, observatâ tamen honestate) ecquid erit causa, quod & non ipsa Amicitia sit communio? 4. Concordia, quae civilis est inter aliquos consensus, de rebus contingentibus, gravibus, utilibus, ac pertinentibus vel ad publicam, vel ad privatam eorum, qui concordantes sunt, utilitatem, lib. 9. Eth. c. 5.

XXIII. Adhuc fundamentum omnis Amicitiae, seu materia & quasi subjectum est societas Hominum: Nam illa circa eadem versatur, in quibus Iusticia consistit; Hanc verò in societate versari, esseq; totam, ex praegressis disquisitionibus liquidò adparuit, lib. 8. Eth. c. 9. Cumq; sint varia societatum species, ob communionum diversitatem: Inde & Amicitia in diversum abeunt, dum tales aliae sint magis, in quibus plura sunt communia, aliae minus, in quibus res contrâ se habet.

XXIV. Ex his in obscuro esse nequit, quòs finis Amicitiarum sit, Felicitas nimirum civilis seu Politica, inprimis quia & voluptatem, & spectat utilitatem: Id quod patet, tum ex communi legumlatorum intentione, quae omnes id unice accurateq; spectant, ut omnibus universim leges utiles sint; Tum ex fine sacrificiorum, ludorum &c. quae ideò olim instituebantur, ut illis sese cives recrearent ac oblectarent, lib. 8. Eth. c. 9.

XXV. Caterùm cum contrariorum eadem sit doctrina, lib. 1. Top. c. 8. & lib. 3. Reth. c. 4. lib. 1. Elench. c. ult: Non certè abs re erit, considerare & causas Amicitiae corrumpentes; Quae sunt, proxima ac propinqua, Amicorū se inter querela, offensiones, & lites, quae oboriri solent frequenter quidem in Amicitia utili, raro verò in Iucundâ, & rarissimè in Honestâ, lib. 13. cap. 13.

XXVI. Proveniuntq; ex hiscè potiss: causis: 1. si Amans non redametur, aut non tantoperè quanto ipse amat. 2. Si non utrinq; ea fiant, aut
ex vo-

ex voluntate eā, quae primitus promissa. 3. Si officia praestita plane non re-
compensentur. 4. Si aliter, quā sperabatur. 5. Si non servetur dignitas
& differentia personarum. 6. Si amicos inter aequales, alteruter majorem
expetat honorem, aut ab altero majora exigat beneficia, *ibid.* c. 14.

XXVII. Hisce universim omnibus occurritur salubriter querelis, si
contrarij studium dicamus nostrum, hoc est, si pari amore redamemus, si
eadem praestemus, quae ab Amicis fieri cupiscimus, si fidem illis datam sanctè
servemus, neq; Amicorum spem fallamus, si in amicitia inaequali differenti-
am personarum attendamus, si deniq; etiam officiorum distinctionem obser-
vemus, ac cuiq; convenientia ex asse praestemus &c.

XXVIII. Ad extremum, Amicitia duo adversantur, in Excessu quidem
πολυφιλία, cum quis plures iusto Amicos; In defectu vero ἀφιλία, cum
quis nullos habet. Nam ut minimè convenit vel semper habere hospites, vel
omniñò nullos: (μηδ' ὀλίγον, μηδ' ἄξιον καλέεσθαι, Hesiodi au-
reola est sententia, *lib. 2. op.*) Ita parilem in modum non decet vel multos,
vel nullum habere amicum, verum enim & hic μέτρον ἐστὶ ἀριστον.

XXIX. Siquidem quod in Amicitia utili πολυφιλία sit tam noxia quā vitio-
sa, vel hoc dant probatum: 1. Quia pluribus inservire est & laboriosum & difficile; Id
quod ab eo fieri oportet, qui plures amicos habet. 2. Imò multa pluribus elargiri oppidè
periculosū est, cum eā ratione manifestè opes, quales illae quales, exhauriuntur. *l. 9. Et b. c. 10.*

XXX. Eundem ad modum & Iucundorum amicorum nos paucos habere omnige-
nā expetit ratione, cum scilicet illi ad instar sint alicujus condimenti, quod cum in cibo sit
minimum, delectat utiq; summè, sin contra nauseam certè affert. Deniq; etiam in Hone-
stā Amicitia non convenit plures habere sibi conjunctos: In illā enim amor est summus
ac excellens; Summum autem pluribus competere non potest, *lib. 2. Et b. o. 6.*

XXXI. Αφιλία verò cum primis cadit in Homines austeros & senes, dum in illis
ea repertu non sint, quae aliās Amicitias conciliant, aut in quibus Amicitiae officia confi-
stunt, uti est oblectatio & conversatio: Contra Juvenes à Vitio hoc ut sunt alieniores
ita ad Amicitias contrahendas aptiores; Partim quia conversationem in delicijs quasi
habent, partim quia facile sese oblectari possunt. Tantum & de Amicitia.

A D J E C T A N E A.

1. Indigentia non inrectè Amicitiae mater dici potest. 2. Et hanc locorum in-
tervallā non simpliciter dissolvunt. 3. Prestantiusq; in eā est amare, quā amari.
4. Ac ea omninò praelectione, minimè fato Nobis competit. 5. Atq; hinc bonum est
internum. 6. Inter verò Homines religionis diversae esse nunquam verè potest.
7. Pessima vox est, Ama tanquam aliquando osurus. 8. Affinitas non est Amicitiae
preferenda. 9. Et Patri amor erga liberos est certè prestantior. 10. Falsa φι-
λοφιλία maximè damnatur.

F I N I S.

Umg. VI 26

= [Dissertationes
Theol. Vol. 707]

Sb.

VD 17

A. C. C.
P R A E S I D I O
I O N U M P H I L O.
A R U M X L I I I,
De
C I T I A.

Quam,
ue Iehovah,
P R A E S I D I O
E T I L E M A N I

leg. Philos. Adjuncti,
gratiã defendendam suscipiet,
I S M A S S O V I U S
o-Marchicus

Vittebergensi Academia,
unij, hora & loco solitis.
i. in Psalm. 30, vers. quia
espexisti.

*et necessitas, nescire cor alterius, malè
ico fideli, benè sentire plerunq, de a-
necessitas.*

T E B E R G Æ,
manni, ANNO M. DC. XI.

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Inches
Centimetres
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

